

מונייה מרדור - קובלאי במסה ומעש

כתב: צבי רזניק

מאמרו של חברנו צבי רזניק ז"ל – יו"ר ארגון קובל, סגן יו"ר אגוד ווהלין. מתוך ילקוטי ווהלין מס' 40 (1985)

מונייה מרדור ז"ל

בחופשתו, בשנת 1957 כתב את ספרו „שלי-חות עלומה“. נקרא לשוב למשרד הבטחון והוצב בראש הרשות לפיתוח אמצעי לחימה (רפאל).

ב־1961 שוגר בהצלחה שביט 2 בנוכחות ראשי המדינה, ראשי „רכאל“, אנשי העתונות, תחנות רדיו והטלוויזיה. ברחבי העולם ניתן פרסום נרחב לשיגור שביט 2. משימתו האחרונה של מונייה היתה הפיקוד על מערך המשק לשעת חירום (מל"ח).

בשלהי 1978, לאחר 45 שנות שירות ב„הגנה“ ומערכת הבטחון פרש מונייה ממשרד הבטחון ויצא לגימלאות.

בשנת 1980 העניק ראש-הממשלה, מנחם בגין, למונייה פרס בטחון ישראל תש"מ על מפעל חייו ועל תרומתו למערכת הבטחון. ב־1981 זכה בפרס לספרות צבאית ע"ש יצחק שדה על ספרו „רפאל“.

כגימלאי התמסר מונייה לפעולות התנדבות להנצחת חקר ההעפלה על שם שאול אביגור; שיקום חלקת הקברים של חללי „פטריוה“ בבית העלמין בחיפה ודאגה להנצחתם כחללי מלחמת ישראל וכן שיחזור „גבעת הקיבוצים“ ושימור האתר, בו היה בתקופת ה„הגנה“ מפעל תת-קרקעי של תע"ש – כמרכז חינוכי למורשת תולדות ה„הגנה“.

מונייה סיים את חייו בצל החשאיות כדבר הפתגם האנגלי „היילים ותיקים אינם מתים לעולם כי אם נמוגים“. מונייה נלקח מאתנו והוא רק בן ע"ב.

„ספרו של מונייה מרדור, שליחות עלומה“ – כתבו בהקדמתם שאול אביגור וישראל גלילי – „עשוי למלא שליחות מחנכת בקרב העם, הנוער וצה"ל... מבעד לסיפורו הענייני ניבטות אלינו ההתמכרות שבהתנדבות, סגולת האחריות האי-שית, חרדת-תמיד לקנה-המדיה המוסרי וזיקת-תמיד לגרעין, לעיקר – לתעודה המרכזית, אשר למענה ראוי והכרחי חירוף-הנפש“.

יוצאי קובל לדורותיהם גאים באחיהם, החייל האמיץ ואיש החזון ואשר המוסר היה נר לרגליו כל הימים – מונייה מרדור ז"ל.

מונייה מרדור (1913–1983) היה בוגר גימנסיה „תרבות“ ומראשי „השומר הצעיר“ בקובל. ב־1933 עלה ארצה ומיד התנדב ל„הגנה“. גוייס למנגנון הקבע (1936) ושימש בתפקידי פיקוד במחוז חיפה. לימים מונה סגן מפקד מחלקת התעופה (במחותרת) ב„הגנה“ – במסגרת ובכיסוי של הקלוב לתעופה בחיפה. בשנת 1938 הועבר מונייה כמפקד הפלוגה המיוחדת (פו"ם) שפעלה נגד מבצעי הטרור העברי ונגד מדיניות „הספר הלבן“ של הברי-טים. השתתף בפיוץ המפורסם של בית המוכתר בסעסע.

עם החמרת החוקים נגד העליה הותקפה ספינת המעפילים „אגיוס ניקולס“ ע"י משטרת ה-חופים של ממשלת המנדט. אז התחילה מלחמת הישוב על עליה ב, בפיוץ צינור הנפט של בתי הזיקוק בחיפה וגיוסם של שליחי הארץ בחו"ל והפלוגה הימית. ב־1940 קיבל מונייה רשיון טיס מידי הברי-טים והיה בין הטייסים היהודים הראשונים ב-ארץ.

בשלהי אותה שנה נתפסו שלוש אניות עם עולים ע"י הבריטים והובאו לנמל חיפה. הברי-טים תכננו לרכז כ-1800 עולים משלוש האניות באניה „פטריוה“ ולגרשם מהארץ. ההגנה החלי-טה למנוע את הפלגת האניה. מונייה החדיר מוקש לאניה. המוקש הופעל והאניה התהפכה על צידה.

באותה שנה פיקד על מבצעים מיוחדים ואירגן גדודי חי"ש (חיל שדה) בנפת חיפה והמפרץ, גייס מתנדבים ליחידות הראשונות של הפלמ"ח ועסק בפעולות רכש, שעמדו אז בראש דאגותיה של ה„הגנה“.

ב־1943 הוצב מונייה מטעם ה„הגנה“ במוסד לעליה ב' – כממונה על העגלה ממצרים, לבנון, עיראק ופרס. שם הקים תאים ודאג לחימוש חבריהם בנשק מהארץ. הוא השתתף במשלחת שהביאה אמבולנסים לטהרן, כשי לצבא האדום שלחם בנאצים. עמד בראש פעולות רכש בלתי-ליגלי בארץ ובחו"ל.

באפריל 1948 פיקד מונייה באיטליה על מב-צע טיבוע האניה „לינו“ שהובילה משלוח גדול של נשק מצ'כיה לטוריה. במקביל העבירו מש-לוחי נשק דרך הים לנמל ת"א. עם רדת החשכה היו האניות מתקרבות לחוף ת"א ושם היו פורקים את הנשק והתחמושת. בראש המיבצע בארץ עמד סא"ל פנחס ואוה ז"ל מקיבוץ רוחמה ועזר על ידו אהרון קפשוק – שניהם יוצאי קובל. הם פעלו ימים ולילות תחת הפצצות המצרים – בקור רוח והעזה למופת. שניהם הלכו לעולמם ללא עת. יהיה זכרם ברוך!

ב־15 במאי 1948 הוצב מונייה לחיל-האוויר והוטל עליו להקים את להק המטוסים הכבדים ולפקד עליו. הלהק ערך מיבצעי תובלה והפצצה במשך כל ימי מלחמת העצמאות והיווה לימים גרעין של „אל-על“.

ב־1949 מונה מונייה מפקד חיל-הים. לאחר מכן גוייס למשרד הבטחון ודוד בן-גוריון שם אותו למנהל אגף מחקר ותיכנון.